

Bir Tek Şiirden Bakmak: “Boşal, Gönül!”

Bir tek şiir üzerine yazmak zordur. Ama keyiflidir de. Yoğunlaşmanın zevkini tattırır. Bir tek şiirin bütününe doğru yola çıkmanın en emin yolu ona odaklanmaktır.

Genelde şiirin birkaç yerine odaklanılır. Okuru olduğumuz şiirle ilişkimiz parçalıdır. Şiirin tamamını okuruz elbette ama işte birkaç noktada dağılıp toparlanırız. Birkaç mısra ile yetiniriz. O birkaç mısradan yola çıkarak şiir hakkında hatta şairi hakkında hükümler de veririz. Doğrudur veya yanlıştır ama hükümlerimizin odağında bazen o birkaç mısra bulunur.

İlhan Berk'in bir tek şiir üzerine odaklandığı bir metnini okumuştum. Anlaşılması güç, karmaşık bir şiiri anlamaya çalışıyordu. Yabancı bir şaire ait bir şiirdi. Defalarca okumuş, okumuş, okumuş. Sonunda şöyle bir anlama ulaşmış (tı): Şair bir tutuklanma (veya gözaltı) olayını (veya anını) anlatıyor. Şiiri de eklemişti yazıya. Ben de birkaç defa okudum o şiiri. Okudum. Okudum. Tat aldım ama İlhan Berk'in çıkarımlarına pek ulaşamadım. Gerçi başka bir çıkarıma da ulaşamadım. Tat aldım sadece. İlhan Berk kadar derinlere dalamamış olabileirim.

Bir şiiri anlamak ne demektir?

Cumalı Ünal'dı'nın “Boşal, gönül!” şiiri üzerinde biraz düşünmek istiyorum.

Geçen temmuz ayında kurduğumuz sadeimge.com'da yayınlanmak üzere gelmişti bu şiir. Sağolsun Cumalı Ünal'dı Ağabey lütfedip bu şiiri göndermişti bize. Yayınladık. Ne var ki şiir gün be gün beni kendine çekti durdu.

İlk okuyuşta anneye yazılmış bir şiir olduğu kanaati oluşuyor insanda. Bu kanaat sarıp sarmalıyor okuru. Sanırım çoğu okuyanda bu kanaati uyanırmıştır.

Şiir “anne” kelimesiyle başlıyor. Sonlara doğru aynı kelimeyi bir kez daha tekrarlıyor. O kadar. Şiiri yeniden ve yeniden okuyunca işler biraz değişiyor. Bu iki anış dışında anneye dair başkaca hiçbir gönderme yok. Göndermeler önemli oranda sevgilinin halleri üzerine yapılmış. İlginçtir “sevgili” kelimesi de bir kez geçiyor, tıpkı ölüm kelimesi gibi. Oysa şiirin yolu bizi daha çok sevgiliye ve ölüme götürüyor gibi. Sanki öyle.

Okudukça, yoğunlaştıkça, dikkatler keskinleştiğince anneden sevgiliye doğru kayıveriyor şiirin zeminini. Anneden sevgiliye uzanan bir duygu salınacağı var mıdır?

Anne, bize varoluşun yolunu açandır.

Sevgili ise bizi inşa edendir.

Şiir, “anne” kelimesi ile başlıyor “ölüm” kelimesi ile bitiyor. Bu iki kelimedir okuru şiirin ölmüş bir anne hakkında yazıldığına götüren duygu yolu. Bu yol hazırlanıyor hemen. Doğru yolun bu yol olduğu konusunda okurun çarçabuk ikna edildiğini görüyoruz.

Sonraki okumalarda kelimelerin yoğunluğu, tadı, rengi, anlam uçları, diğer kelimelere taşıdığı veya onlardan aldığı anlamlar yavaş yavaş değişmeye başlıyor.

Şiirin güzelliği, diriliği, müziği yerli yerinde olunca bizi taşıdığı duygu durumunu sorgulamak yerine ona teslim olmayı tercih ediyoruz. Dahası o bizi teslim almaya hazır bekliyor.

Şiirin bize hazırladığı iklime teslim olmak yerine murat ettiği şeye odaklanmanın daha doğru olduğu söylenebilir. İyi de şiirin kendisi bizatihi murat değil midir? İlla ki bir doğrusal anlama yerleşmek zorunda mıdır?

Bu şiirde şiiri taşıyan odak nerededir?

Her şiir, tıpkı bir yapı gibi, kolonlar üzerinde yükselir. Bu kolonlardan biri anlamdır. Diğer müzik. Bir başkası orijinallik. Bir başkası anlam dalgalanması. Dalgalanma derken; anlam oradan şuraya, buradan oraya geçer, dönüşür, evrilir, plastikleşir ama şiir devam eder. Zarifoğlu, tipik bir anlam dalgalanması şairidir. Bir başkası vs. vs. vs.

Bu şiir anlam dalgalanması ve müzik kolonu üzerinde yükseliyor. Ben öyle görüyorum. Hiçbir noktada kakafoni yok. Anlamı önemseyemediğini ve hedeflediğini tam olarak söyleyemesek bile bir anlamsızlık üzerine inşa edilmediği de açık. Modern şiir, anlamsızlık üzerine var olmanın mümkün olduğunu gösterdi bize. Bunu biliyoruz. Absürdün ahtapot kollarından çekinmeyen bir tarafı var modern şiirin. Ama bu şiir öyle değil. Değil ama anlamın gücünden çok müziğin gücüne güvenen bir tarafı da var. İç müziği iyi kurulmuş.

*Şair Yazar Yayıncı

Gücünü esas olarak buradan alıyor; müzikten.

Mısraya meydan okuyan bir şiir. Mısra yapısını pek iplemiyorum, diyor. Şiirin duruşunda bu iplememe havası var. Şiir, kelimelerin birbiri ile ilişkisini önceliyor ama mısra sonları diyebileceğimiz teknik durum iptal edilmiş. Duruş noktalarına muhtaç olmadan evrilerek, dolanarak gidiyor gideceği yere. Söz bölünerek bir alta geçiyor ama bu geçiş okuru rahatsız edecek en küçük bir müzik kırılması, anlam dağılması ya da dil burkulması yaşıtmıyor. Akışın doğallığı konusunda okur ikna ediliyor.

Şiirin anneye çağırana biri sesi var, bir de sevgiliye seslenen sesi var. Ölümün sesi de gırtlığını temizliyor sona doğru. Üçlü bir yoğunlaşma, çoklu bir yürek burkulması, çok sesli bir konuşma iklimi var. Fakat annenin yaşamadığını düşündürüyor. Sevgili ile ilişki biraz çatışmalı, biraz hesaplaşmalı. Yoksa ölüm herkesi koynuna almış da bizim habermiz mi yok?

Şiir, ölümün sarışına bir davetle ve bu davete bir değer atfederek bitiyor. Anne de sevgili de ölüm de sarıp sarmalar. Bağına basar. Ölümün güzel gövdesine hepimiz sığarız.

Yine de İlhan Berk gibi “şiir şunu anlatıyor” diyemedim.

Buyrun şiiri siz de okuyun.

Bakalım, siz nasıl yorumlayacaksınız?

BOŞAL, GÖNÜL!

Anne deyince sen, içim erpidi
yani ne oldu? Dünya ile aram
açıldı. İnsanlar uzaklaştı. Dağ
küçüldü, deliğinden geçe geçe
iğnenin. Bir akşam çıkageldin, sokağın
şenliğinde yüzdü, yüzün!

Yüreğinle yoklaya yoklaya
kelimene yer ara yeryüzünde
Senin bildiğin gibi değilim ben
çekip gidiyorum. Kırılınca, Ah!
gönlüm, gezdiğin dağların doruğu

Sen sanırsın ki o minvâl üzere
deniz kaldırır bütün köpükleri
Vura vura kayalara kayalara
Vura vura vura vura vura vura
Elinle koymuş gibi kalbimi
Yirmidört saatten biraz fazla
Sensizliğe tahammülün sınırı

Beni bitiren bir hain söz olma
olur mu? Baharın ilk çiçeğinin sevdâsı
yayılası o minik vadilere inme,
Akşamdan ve hüzünden önce
Gelir zaten ölümle güle oynaya

Uçup gitme dar vakitte sarıca
Sağ, gönül mezasına yaralarını

Turnalar katar katar sevgilim
Yaşamak gümbür gümbür

Bir yanın cennet, annem
Turnalar katar katar

Ne büyük güzelliştir
ölüm!

(Kendim için not: 26/12/2020 tarihinde Cumalı Ünaldı Hannebioğlu dosyası için gönderildi.)

